

Corruptie, erger dan zonde

Nieuw Vaticaanse dicasterie wil wereldwijd corruptie bestrijden

- ▶ Corruptie is stelen van het algemeen welzijn
- ▶ Strijd tegen corruptie is stokpaardje van paus Franciscus
- ▶ Eerlijke lonen en goed bestuur zijn uitgelezen wapens

Erik DE SMET

Het Vaticaan blijkt vastbesloten corruptie wereldwijd te bestrijden. In de schoot van het kersverse Dicasterie voor de Promotie van Integrale Menselijke Ontwikkeling onder leiding van de Ghanese kardinaal Peter Turkson werd een consultatiegroep opgericht die zich louter met dat thema zal inlaten. Eind juli publiceerde de groep alvast haar doelstellingen.

De strijd tegen corruptie is een stokpaardje van paus Franciscus. In een boek van kardinaal Turkson over het onderwerp noemt hij het de grootste gesel voor de mensheid en de slagader van criminele organisaties. Ook tijdens zijn pastorale bezoeken haalde de paus meermaals uit naar corruptie en bestempelde hij dat zo waar als „godslastering” en „erger dan zonde”. Maffiosi riskeren alvast uitsluiting uit de Kerk.

„De aandacht in de Kerk voor corruptie is niet nieuw”, zegt Johan Verstraeten, hoogleraar christelijke ethiek aan de KU Leuven. „Meer dan een kwart eeuw geleden al publiceerden de Italiaanse bisschoppen een brief waarin zij corruptie vergeleken met diefstal. Corruptie is bovendien nog erger, want het is niet enkel een zich wederrechtelijk

toe-eigenen van iemands bezit, maar van geld bestemd voor ontwikkeling. Het brengt bijgevolg de hele gemeenschap schade toe. Bij corruptie staat het algemeen welzijn op het spel.”

Onderscheiden wat corruptie is en wat niet, blijkt ingewikkeld. Johan Verstraeten: „Corruptie is alleszins altijd ontvreemding van wat behoort tot het algemene ten bate van particuliere belangen. Wat echter te denken van bijvoorbeeld een superrijke buitenlander die een lid van het parlement hoge erelonen betaalt om een afkoopwet voor belastingfraude te laten goedkeuren, waardoor hij nog rijker wordt? Corruptie kan ook deel uitmaken van een hele cultuur en zelfs worden goedgepraat. Kijk maar naar een land als Brazilië dat eraan ten onder gaat en waar zelfs twee presidenten ervan worden beschuldigd.”

De integere mens die corruptie weigert mag geen eenzame held zijn

Om doeltreffend corruptie te kunnen tegengaan, zegt Johan Verstraeten, moet aan drie voorwaarden worden voldaan. „Allereerst moeten zakenlui en politici persoonlijk worden gevormd. Ook moet er een transparante overheid zijn en tot slot moeten ambtenaren behoorlijk worden betaald, zodat ze niet in de bekoring komen steekpenningen te aanvaarden. Corruptie maakt immers deel uit van een heel systeem, waarbij we te maken hebben met structureel kwaad. Wie deel wordt van een netwerk van omkoperij, is nooit uit op louter economische verrijking. Hij of

zij wil behoren tot een gemeenschap en zoekt houvast, zeker wanneer meedoen met het systeem status en bevestiging meebrengt. Corruptie veroorzaakt afhankelijkheidsgedrag. Een ommekeer is bijgevolg slechts mogelijk indien mensen hun angst voor afkeuring overwinnen.”

En dat is mogelijk, zo leren wij uit de praktijk van ngo's. Neem nu FAPAD, partnerorganisatie van Broederlijk Delen in Uganda die zowel tegen hongersnood als tegen de wijdverbreide corruptie in het land strijdt. Enkele jaren geleden weigerde de organisatie Europees geld voor ontwikkelings-samenwerking te aanvaarden omdat Ugandese ambtenaren hun deel van de koek opeisten. Daarop arresteerden gewapende agenten FAPAD-directeur Jonathan Odur evenals een andere activist. Odur werd een dag lang op een afgelegen plek vastgehouden, onmiskenbaar met de bedoeling FAPAD te intimideren en haar acties tegen corruptie te saboteren. Het nieuws van de aanhoudingen raakte echter via de sociale media wereldwijd bekend en uiteindelijk werd Odur niet vervolgd. Tot de dag van vandaag blijft FAPAD ijveren voor goed bestuur.

De integere mens die weigert mee te doen met het corrupte spel mag met andere woorden geen tragische of eenzame held zijn. Hij of zij moet een door een gemeenschap gedragen persoon blijven. Precies dat is de kern van het Vaticaanse actieplan, waarin netwerk en gemeenschap de belangrijkste bestanddelen zijn van het tegengif.

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be



STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Fundamentalisme

„Begin juni veroorzaakte filosoof Etienne Vermeersch opschudding in een interview, met een krasse uitspraak over mensen met het syndroom van Down: „We hopen dat ze uiteindelijk zullen uitsterven.” Hij kreeg terecht veel tegenkanting voor zijn uitspraak, en niet enkel uit christelijke hoek. In een televisiedebat met zijn collega-filosoof Ignaas Devisch bleef Vermeersch zich hardnekkig vastklampen aan zijn uitspraak. Het was uiteindelijk gewezen premier Yves Leterme die hem op zijn plaats zette, door erop te wijzen hoe hard zijn uitspraak was voor ouders van een kind met Down: „Dat is een verschrikkelijke zin. Het gaat over mensen, mensen die met zorg worden omringd.” Vermeersch mompelde nog wat, maar excuses kwamen er niet. Het eigen grote gelijk was duidelijk belangrijker dan de gevoelens van medemens.

Aan dat incident moet ik altijd terugdenken wanneer het debat over fundamentalisme weer eens oplaait. Meestal gaat het dan over islamitische fundamentalisten. Mensen die zo overtuigd zijn van hun visie op de islam, dat ze alle anderen als ongelovigen en minderwaardigen beschouwen. Ze prediken haat en geweld, hitsen mensen tegen elkaar op. Sommigen trekken naar Syrië om er te gaan strijden of plegen aanslagen in Europese steden. Alle redelijkheid moet wijken voor hun waanzin. Fundamentalisten zijn niet in staat te begrijpen dat iemand er misschien andere overtuigingen op na houdt.

Hun oorlogen en aanslagen plaatsen het islamitische fundamentalisme vandaag in de schijnwerpers. Begrijpelijk, want de brutaliteit van zo veel geweld is menonterend en onaanvaardbaar. Toch is de islam niet de enige levensbeschouwing die fundamentalisten in zijn rangen telt. In de Verenigde Staten zien we bijvoorbeeld hoe extreemrechtse groepen racisme en wrok verkondigen. Ook daar leidde dat tot geweld met dodelijke afloop.

We mogen echter niet de fout maken om fundamentalisten pas op te merken wanneer ze geweld gaan gebruiken. Hun fundamentele onverdraagzaamheid tegenover andersdenkenden uit zich ook in woorden. Woorden die mensen tegen elkaar opzetten, die medemens kleineren en beledigen. Ook in christelijke kringen hoor je lieden die menen dat ze betere gelovigen zijn, zuiverder, verheven boven de anderen. Ook zij prediken vijandschap en spreken kwaad over anderen. Er bestaan in Vlaanderen websites waarop zelfverklaarde 'echte katholieken' de paus of onze bisschoppen afschilderen als ontaarde ketteren. De haat druipet er van het scherm.

De levende karikatuur die Etienne Vermeersch geworden is, is dan weer een voorbeeld van vrijzinnig fundamentalisme. Hij spreekt over euthanasie als was het een gebruikelijke medische handeling, over mensen met een handicap als ongewensten. Het is een typisch voorbeeld van iemand die zo gevangen zit in zijn eigen gedachtegang, dat hij geen ander perspectief meer toelaat. Wie anders denkt dan hij, zoals de katholieke Kerk, moet met alle middelen worden bestreden.

Nu zult u terecht opmerken dat Etienne Vermeersch geen mensen doodschiet of omverrijdt. Ook de christelijke haatpredikers doen dat doorgaans niet, het blijft bij woorden. Daar begint fundamentalisme echter. Met woorden die kloven slaan tussen mensen. Die de eigen opvattingen verheffen en de mening van anderen verketteren.

Fundamentalisme is geen religie of ideologie, het is een levenshouding. De fundamentalist is iemand die zich opsluit in de bunker van het eigen gelijk. Het wederwoord glijdt van hem af als water van een eend. Hij hoeft niet meer naar anderen te luisteren, hij weet alles al. Voor de fundamentalist is de wereld eenvoudig en onveranderlijk. Alles is in steen gebeiteld, niets evolueert. De nuance is des duivels. De fundamentalist is de gevangene van zijn eigenwaan. Eenzamer dan dat kan een mens niet worden.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be



Ludiek protest tegen de van corruptie verdachte Braziliaanse president Temer. © Belga Image